

JALOERS OP DE KUNST

Menig wetenschapper weigert te geloven dat er een scherpe grens bestaat tussen kunst en wetenschap. In de jaren vijftig speelden onderzoekers leentjebuurt bij de literatuur, nu kijken ze meer naar de televisie. Geen vooruitgang.

Er lijkt geen misverstand mogelijk. Kunst en wetenschap henen duidelijk van elkaar onderscheiden te zijn. De kunstenaar bouwt op de in het eigen hoofd aan te treffen verbeeldingskracht. De wetenschappelijk onderzoeker wil weten wat er buiten de eigen fantasie bestaat, de realiteit onderzoeken en in kaart brengen. Heel simpel allemaal.

Niet dat het de onderzoeker verboden is - al heeft het er soms de schijn van - om gebruik te maken van zijn creatieve vermogens om een artikel, proefschrift of monografie te schrijven. Als het resultaat echter niet meer vertegenwoordigt dan de hersenspinsels van de schrijver, deugt het boek niet. Fantasie als hulpmiddel blijkt fantasie als eindproduct gegenereerd te hebben. Een al te groot schrijversego werpt schaduwen op het onderzoeksveld. Wie licht wil werpen op de 'objectieve' werkelijkheid kan zichzelf maar beter een beetje klein maken.

In de kunst, in het bijzonder de literatuur, is het andersom. Hoewel vrijwel iedere schrijver driftig put uit de werkelijkheid - zijn ouderlijk milieu, zijn jeugd, zijn liefdes - heeft de kwaliteit van een boek weinig te maken met de vraag of het verhaal waar gebeurd is. Soms wordt van



een roman wel gezegd dat die zo 'overtuigend' is, de werkelijkheid zo goed weergeeft. 'Die Bernlef schrijft precies zo over dementie als de ziekte is. Is hij misschien zelf ooit dement geweest?' Het overtuigende blijkt bij nader inzien echter niet gelegen in de feitelijke beschrijving van het ziektebeeld maar in de literaire vormgeving ervan. Stilistisch meesterschap bewerkstelligt dat de lezer over feitelijke fouten heenleest of ze niet als hinderlijk ervaart.

F-side

Aan de ene kant van de grens staan de werkelijkheid, het echte, de objectiviteit, en de kennisverwerving. Aan de andere kant van de grens bevinden zich de fantasie, de leugen, de subjectiviteit en het vermaak. Niet iedereen accepteert echter die tweedeling. Vooral bij kunstliefhebbers bestaat er verzet. Misschien dat het iets onbevredigends heeft om boeken, schilderijen, of films die je tot in het diepst van je ziel raken, af te doen met: ach, het is maar amusement. Nee, de kunst schijnt wel degelijk iets te zeggen over de werkelijkheid. Kunst levert kennis op, een beter soort kennis zelfs dan de wetenschap ons levert.

In de wetenschap, zo luidt het argu-